

**SPRAWOZDANIE Z 35TH
BALTIC CRIMINOLOGY
SEMINAR – CHALLENGES
FOR CRIMINOLOGY
IN TURBULENT TIMES,
TALLINN, ESTONIA
19–20 CZERWCA 2023 R.****Paulina Sidor-Borek**

e-mail: p.sidor-borek@uw.edu.pl

ORCID: 0000-0001-6613-7294

Wydział Stosowanych Nauk Społecznych
i Resocjalizacji, Uniwersytet Warszawski**Dominik Wzorek**

e-mail: d.wzorek@inp.pan.pl

ORCID: 0000-0001-5274-2784

Instytut Nauk Prawnych, Polska Akademia Nauk

W dniach 19–20 czerwca 2023 r. w Tallinnie (Estonia) odbyło się 35. Seminarium Kryminologiczne Państw Bałtyckich. W tym roku tematem przewodnim były wyzwania dla kryminologii w burzliwych czasach. Seminarium Kryminologiczne Państw Bałtyckich wpisało się już w tradycję spotkań kryminologicznych regionu, integruje osoby badające przestępczość z państw regionu: Estonii, Litwy, Łotwy, Polski, a także – do niedawna – Federacji Rosyjskiej. Ze względu na sankcje nałożone na obywateli Federacji Rosyjskiej, w związku z trwającą wojną w Ukrainie, w seminarium nie mógł uczestniczyć jego wieloletni organizator i uczestnik – prof. Yakov Gilinsky z Petersburga. Wiadomość Profesora skierowaną do uczestników seminarium odczytała Anna Markina z Katedry Prawa Karnego, Wydział Prawa Uniwersytetu w Tartu (Department of Criminal Law, School of Law, University of Tartu, Estonia), organizatorka tegorocznego seminarium.

Seminarium zostało otwarte przez dr Anneli Soo, kierowniczkę Katedry Prawa Karnego, Wydział Prawa Uniwersytetu w Tartu. W pierwszym panelu swoje referaty wygłosili: dr Maciej Duda, dr Joanna Narodowska oraz prof. Wiesław Pływaczewski z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, a ich prezentacja poświęcona historii polskiej myśli kryminologicznej była wynikiem realizowanego w latach 2020–2021 grantu *Interdyscyplinarne Forum Doskonałości Naukowej. Konkurencyjność–Mierzalność–Innowacja. Umędzynarodowienie dziedzictwa polskiej myśli kryminologicznej i zwiększenie rozpoznawalności jej osiągnięć* (Numer projektu: Dialog 0071/2019). W tym panelu również referat wygłosili prof. Jüri Saar z Estońskiej Akademii Nauk o Bezpieczeństwie (Estonian Academy of Security Sciences), który odniósł się do kwestii związków koncepcji *locus minoris resistentia* z bezpieczeństwem międzynarodowym (*A concept of Locus Minoris Resistentia and International Security*), oraz prof. Chris Eskridge z Uniwersytetu w Nebrasce (University of Nebraska – Lincoln, USA).

W drugim panelu poświęconym kwestiom sprawiedliwości naprawczej wystąpili: prof. dr Frieder Dünkel z Uniwersytetu w Griefswaldzie w Niemczech (Universität Greifswald, Deutschland), który poruszył problematykę funkcjonowania sprawiedliwości naprawczej w państwach europejskich w referacie *Restorative Justice in Europe – A stock-taking of recent developments and perspectives for the future*, oraz dr Ilona Michailovič z Uniwersytetu w Wilnie, Litwa (Vilniaus Universitetas, Lietuva) z referatem dotyczącym mediacji w przypadku przemy domowej *Is mediation appropriate in cases involving domestic violence?*

Trzeci panel poświęcony był tzw. przestępczości osób nieletnich. W panelu swój pierwszy referat na konferencji międzynarodowej wygłosiła Carolyn Soosaar, studentka na Uniwersytecie w Tartu. Jej prezentacja nosiła tytuł *Teachers as Victims of School Violence: Possible Solutions in the Example of Tartu Hansa School* i dotyczyła zagadnienia nauczycieli jako ofiar przemocy szkolnej. W panelu głos zabrały również dr Aušra Pocienė z Uniwersytetu w Wilnie oraz Anna Markina. Ich referaty poświęcone były International Self-Report Delinquency Study (ISRSD), czyli międzynarodowym badaniom sondażowym dotyczącym zachowań przestępczych młodzieży. W swoim referacie *Youth delinquency in Lithuania – is it an issue?* dr Aušra Pocienė pokazywała, jakich przemian doświadczyły młode pokolenia mieszkańców Litwy biorące udział w trzech falach badania ISRSD. Anna Markina w swoim wystąpieniu prezentującym wstępne wyniki tych badań przeprowadzonych w Estonii *First results of ISRSD4 Study in Estonia* zwróciła uwagę na problemy metodologiczne związane z realizacją tak dużego badania sondażowego wśród młodzieży.

W ostatnim tego dnia, można powiedzieć polskim panelu wystąpił dr hab. Piotr Chlebowicz, prof. UWM z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, z referatem dotyczącym działań przeciwykrywczych podejmowanych przez zorganizowane grupy przestępcze w Polsce *Counter-detection activities of criminal groups in Poland* oraz zespół: dr Joanna Narodowska, dr Maciej Duda i prof. Wiesław Pływaczewski z referatem odnoszącym się do kwestii wyzwań dla zielonej kryminologii w czasie konfliktów zbrojnych *Challenges for green criminology during armed conflicts*. W tym panelu wyniki swoich badań nad zmianami w obrębie przestępczości w związku z pandemią COVID-19 w Polsce wygłosił dr Konrad Buczkowski reprezentujący Instytut Wymiaru Sprawiedliwości w Warszawie *The impact of the COVID-19 on crime in Poland based on statistical data*.

Ten niezwykle pracowity i wyczerpujący dzień obrad zwieńczony został wizytą w nowo wybudowanej siedzibie Estońskiej Akademii Nauk o Bezpieczeństwie (Sisekaitseakadeemia, Tallinn). Dzięki niezwykle gościnności władz tej uczelni osoby uczestniczące w Seminarium miały możliwość zwiedzić kampus uczelni oraz przyjrzeć się, w jakich warunkach odbywa się kształcenie kadr bezpieczeństwa w Estonii – strażników więziennych, policjantów, strażników granicznych, ratowników medycznych czy przedstawicieli organów podatkowych. Akademia ma niezwykle rozbudowane centrum kształcenia obejmujące m.in. ćwiczeniowe więzienie (z odzwierciedleniem zabezpieczeń ze wszystkich estońskich więzień), stanowiska do ćwiczeń w wirtualnej rzeczywistości VR czy szkoleniową salę call center do odbierania połączeń alarmowych, która jednocześnie pełni funkcję awaryjnego centrum kryzysowego.

Drugi dzień obrad rozpoczął się panelem poświęconym wymiarowi sprawiedliwości wobec nieletnich. Pierwszy z referatów wygłosiła dr Judit Strömpl z Uniwersytetu Tartuskiego, która odniosła się do konieczności uwzględniania doświadczenia traumy w wymiarze sprawiedliwości dla nieletnich (*The need for a Trauma-Informed Juvenile Justice*), drugi zaś dr Ilona Kronberga z Uniwersytetu Łotewskiego (Latvijas Iniversitāte) poświęciła kwestii metod sprawiedliwości naprawczej w pracy z dziećmi wystawionymi na ryzyko podejmowania zachowań antyspołecznych (*Restorative justice methods for working with children at risk of antisocial behaviour*).

Drugi z paneli w tym dniu dotyczył kwestii polityki karnej w Polsce. Paulina Sidor-Borek z Uniwersytetu Warszawskiego nakreśliła ogólne tendencje polityki karnej w Polsce i wskazała na niewykorzystane możliwości systemu dozoru elektronicznego (referat *In search for an alternative to imprisonment – could electronic monitoring be a remedy for the high rate of imprisonment?*). W ramach tego panelu swój referat wygłosił również Dominik Wzorek z Instytutu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, który w referacie *Senencing to imprisonment. The judicial justification of punishment* zaprezentował wyniki swoich badań poświęconych uzasadnianiu wymiaru kary pozbawienia wolności. Referat przygotowany został na podstawie badań prowadzonych w ramach grantu *Analiza sędziowskich decyzji i poglądów na temat stosowania kary pozbawienia wolności*, finansowanego ze środków NCN (2021/41/N/HS5/02149).

Na koniec odbył się panel dyskusyjny, który poświęcony został przyszłości więzień oraz wyzwaniom związanym z prowadzeniem badań kryminologicznych i ich publikowaniem. W dyskusji udział wzięli Laura Kikas z Estońskiej Akademii Nauk o Bezpieczeństwie, Jako Salla, kierownik estońskiej probacji,

Fot. 1. Uczestnicy Seminarium w Tallinnie

Źródło: archiwum organizatora.

oraz Paulina Sidor-Borek i Dominik Wzorek. Dyskusja pokazała, jak trudno jest prowadzić i publikować wyniki badań nad przestępczością, zwłaszcza w dobie anglosaskiej dominacji kryminologii. Osoby biorące udział w panelu zwróciły szczególną uwagę na problem praktycznego wykorzystania wyników badań kryminologicznych przez osoby podejmujące decyzje co do kształtu polityk społecznych. Istotne w debacie były również poglądy społeczeństwa na problematykę polityki karnej, karania i więzień. Wydaje się, że kwestia prizonizacji, szczególnie w regionie Europy Wschodniej, jest niezwykle ważnym i nadal aktualnym tematem.

Drugi dzień zwieńczony został wizytą w nowym zakładzie karnym w Tallinnie (Tallinna Vangla), oddanym do użytku w 2018 r. Było to niezwykle cenne doświadczenie, szczególnie w kontekście wcześniejszej dyskusji o obecnym kształcie więziennictwa i jego przyszłości.

Program 35. Seminarium Kryminologicznego Państw Bałtyckich pokazał różnorodność podejmowanych tematów badawczych, a także zbieżność doświadczeń i problemów związanych z funkcjonowaniem wymiaru sprawiedliwości. Warto również zauważyć liczny udział w seminarium osób z Polski, co zaowocowało tym, że 36. Seminarium odbędzie się w 2024 r. na Wydziale Prawa i Administracji Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.